

Jeney Zoltán

HELYETTEM ÉN

I. RÉSZ

1. fejezet

Képzeld el, hogy egyszerre felgyorsul és megáll az idő. Egyszerre. A vonat az ismeretlen felé száguldott, könnyedén siklott át a végtelen pusztaságon. A kerekek zakatolása ritmust vert a gondolataimba, körülöttem minden mozdulat lelassult. Odakint a táj egyetlen szétfolyó masszává olvadt, rohanó festményként suhant tova. Elmosódott színek sora: sárga mezők, komor, sötét erdők, megkínzott égbolt, akárcsak egy szűrt, kopott színes fotó. Csak a fülkében ülők sziluettje rajzolódott ki élesen, mozdulataik tompák és nehézkesek voltak, valahol az álom és valóság határán lebegtek. Minden elakadt, a jelen kifeszítve nyúlt el a térben. Akár egy régi filmtekercs pergett volna vissza éppen, lassított, mély hangú képekkel, amit egy halk, monoton dallam kísér, visszhangzón és szüntelenül. Az ablaküveghez simulva figyeltem, ahogy a világ lassan szétfolyik a semmibe. Odabent a cigarettám füstje lustán kavargott, örvénylő alakzatokat rajzolva a levegőbe. Minden egyes szívás izzó parazsa tovább nyújtotta a pillanatot.

Minden utas a maga kis szigetén ült, arcuk zárkózott és szürke, ahogy kényszeredetten egymás felé fordultak, de igazán senki nem nézett a másikra. A mellettem ülő férfi, olcsó szesztől bűzlő, rendetlen bajszos alak, akinek talán régen még voltak tervei, de most némán ült, tenyerét összeszorítva, mintha valamit védelmezne, amit egy apró megingás is széttörhetne.

A kalauz komótosan haladt végig a fülkéken, olyan lassan, hogy úgy tűnt, egy vastag üvegrétegen keresztül látom. Mozdulatai elnyújtottak és súlytalanok voltak. Csak a jegykezelő kattogása törte meg az álomszerű csendet, élesen visszhangozva, hogy minden, ami történik visszavonhatatlan. Néztem őt, és ahogy megállt előttem, az idő hirtelen lelassult, minden mozdulat egyetlen feszült pillanatba sűrűsödött. Felém nyújtotta a kezét, én pedig ráérősen, gépies mozdulattal adtam át a jegyem. Az idő elmosódott, a cél köddé vált, és én csak ültem a zakatoló vonaton, amely már rég nem oda tartott, ahová eredetileg indultam.

Minden, amit magam mögött hagytam, kísérteties színjátékká torzult. Nemcsak Budapesttől búcsúztam, hanem valami sokkal többtől – a kimondott és elhallgatott vágyaktól, amelyek egykor valóságnak tündek, de sosem teljesedtek be. A fülkében ülve lassan

körbefogott a szürke, fullasztó szomorúság, amelyből nem volt menekvés. A füst nehéz gomolygása bebugyolált, elzárva engem a külvilágtól, a világ kontúrjai fakó emlékké halványultak. Az elmúlt évek ködös maradványai örvényleni kezdtek bennem, visszahúзва oda, ahonnan elindultam: a város késő éjszakáihoz, a hajnali kihűlt utcákhoz, azokhoz, akik ott maradtak.

Képzeld el, hogy egy zajos kocsmában ülsz, és hallgatod Ákost, aki az élet nagy igazságait osztja, csak éppen már senki nem figyel igazán, csak én, szótlanul, kifelé bámulva a régi neonfények alatt. Ákos mindig ugyanolyan maradt. Amikor azt hittük, hogy végre valami jelentős történik velünk, hogy újratervezhetjük az egész világot, ő ott állt mellettem, és pontosan tudta, hogy mindez csupán egy múló illúzió. Egy átmeneti képzelgés, amelyet a pesti utcák moraja ringatott belénk. Akkor még hittük, hogy vár ránk egy új élet, hogy bármit elérhetünk. Azt gondoltuk, ha elégszer ismétljük ugyanazt, előbb-utóbb valósággá válik.

Zenélni akartunk, magunk mögött hagyni ezt a koszos várost, ahol mindenkinek ugyanolyan álmai voltak, és ugyanolyan kevés esélye. Ákos maradt. Talán most is ott ül valahol egy pult mögött, ugyanabban a régi, kopott kabátban, mint egy befejezetlen történet alakja.

Másodikosok lehettünk, amikor egyszer azt mondta, hogy a világ csak egy csalóka tükröződés, hogy minden, amit látunk, minden, amit fontosnak hiszünk, előbb-utóbb kifordul önmagából, és jelentését veszítve foszlik szét a semmiben. Akkoriban nem értettem, vagy talán nem akartam megérteni, amit mondott. De most, ahogy itt ülök, tudom, hogy ő már akkor sejtette azt, amit én csak most kezdek felfogni.

Annyi éjszakán át voltam mellette, és talán sosem értettük meg igazán egymást. Csak egy tettetett játék volt, két részeg bölcsessége, akik azt hitték, megválthatják a világot, miközben pontosan tudták, hogy semmi értelme. Talán így kellett lennie. Talán soha senki nem hallotta meg, amit mondtunk.

Képzeld el a Balatont, a végtelennek tűnő nyarak kékjét, ahogy a parton ülsz a barátaiddal, a tekintetek a vízbe vesznek, abban a reményben, hogy a tó mélyén rejlenek a kimondatlan kérdések válaszai. Minden egyes nyári este ugyanúgy kezdődött: néhány palack olcsó bor, egy-két szál cigi, majd a végtelen beszélgetések, amelyekben mindenki mást gondolt a jövőjéről, de igazán senki nem tudta, mi vár rá. Képzeld el a Balaton nyugalma, egy forró nyári délutánt, amikor a víz kékje és az ég alacsonyan úszó felhői eggyé olvadnak, csak ránk várnak, a parton fekvő fiatalokra, hogy egy nagy titkot fedjenek fel.

Ott ültem én is, egy üveg savanyú borral, amelyből már csak az illúzió maradt meg – a bódulat, a hőség, és az érzés, hogy ez az utolsó igazi nyaram. Hallgattam a többiek beszélgetését, elvesztem a kusza, egymásba fonódó gondolatok között, és közben vártam, hogy Kata mellém üljön. Vártam, hogy véletlenül hozzáérhessek a kezéhez, remélve, hogy ettől minden megváltozik. A vonaton ülve, ahogy visszaemlékeztem rá, minden vele kapcsolatos emlék élesen felvillant, hogy aztán ugyanabban a pillanatban szerte is foszoljon.

Miért nem mondtam ki soha? Miért volt olyan nehéz bevallani, mit jelent nekem? Miért hallgat az ember éppen akkor, amikor a legfontosabb lenne megszólalni? Miért maradunk csendben, amikor egyetlen szóval mindent megváltoztathatnánk?

Ez volt az utolsó nyár, amikor még hittük, hogy bármi lehetséges, hogy amiről beszélünk, valóra válhat, és minden pusztán elhatározás kérdése. De azon a forró délutánon, a parton, már mindenki máshol járt gondolatban, talán a saját magánya elől menekült. Kata mellettem ült, haja szabadon hullámozott a szélben, én pedig csak figyeltem. Minden mozdulatában ott lappangott a megfoghatatlan, egy titok, amelyet soha nem tudtam megfejteni.

Tényleg elrontottam? Elvesztettem őt anélkül, hogy valaha is az enyém lett volna? Most, itt a vonaton, már tényleg csak az a kép marad belőle, ahogy a parton ül, némán a vizet nézve? Hol lehet most? És ha találkozoznánk, végre elmondanám neki?

Egy hatalmas ígértet közepébe csöppentünk. Megváltozott körülöttünk minden, éreztük a levegőben, de túl fiatalok voltunk ahhoz, hogy igazán megértsük ezt az új világot. Mi, akik még a régi rendszerben születtünk, de már az átalakulás éveiben nőttünk fel, csak annyit tudtunk, hogy a felnőtteknek titkokat kellett rejtegetniük. Mi azonban még gyerekek voltunk, számunkra a világ tiszta és ártatlan maradt, nem kellett félnünk a sötét sarkoktól, nem titkoltuk a nevünket, nem szöttek körénk kimondatlan hazugságokat.

Ákos is azt hitte, hogy újraírhatja magát, hogy végre elkezdheti a saját zenekarát, hogy kimondhat mindent, amit addig elhallgatott. A várakozás helyén üres csend tátongott, a napok tompán peregetek, és velük együtt mi is lassan beletörődünk. A forradalom végül nem lett több egy újabb színjátéknál, egy üres próbálkozásnál, amely alatt a lényeg változatlan maradt. Ákos hitt benne, én pedig – nos, én már nem tudtam, miben higgyek. Minden egyszerre volt csoda és rémálom, talán épp ettől vált olyan könnyűvé a reménykedés. Belekapaszkodni abba, hogy végre történik valami. Hát persze, hogy történik: bármilyen irányba elindultam volna, bárhol kerestem volna azt a helyet, ahol az élet több puszta ígéretnél, ahol legalább az illúzió létezik, hogy minden lehetséges. De csak a vonaton ültem, és egyre biztosabbá vált bennem az érzés, hogy ez az egész nem más, mint egy felesleges kör. Egy elvesztegetett év, amelyben létezem majd, lélegzem, de valójában csak túlélni fogok.

Minden megállóval, minden kanyarral egy újabb emlék bukkant fel, elhalványuló képek sorakoztak egymás után, súlytalanul. Semmi sem vitt közelebb ahhoz a célhoz, amelyet egykor elérhetőnek hittem. Minden új hely csupán egy újabb állomás, egy újabb üres ígért. Lassan rádöbbsentem, hogy az álmodozás, a hajnalokba vesző nagy tervek már rég elillantak, eltűntek valahol a cigarettafüsttel együtt.

Képzeld el, hogy az összes álom, amit valaha dédelgettél, ott gomolyog előtted, mint egy sűrű, feloldhatatlan köd, amitől már régen nem tudsz tisztán látni. Budapest zaja visszhangzott a fejemben – a házunk neszei, a kocsmákból kiszűrődő nevetések, az elfeledett párbeszéd töredékei mind-mind beleégtek a zsigereimbe, egyetlen dallá álltak össze, amelyet soha nem felejték el. És most? Most mindezt magam mögött hagyom egy évre, egy olyan évre, amelyet semmilyen álom nem színez be. Tudtam, hogy semmi jelentős nem vár rám, csak az üres rutin, a csendes menekülés, és az a nyomasztó bizonyosság, hogy elpazarlok egy évet, amelyet élhetnék másképp is.

2. fejezet

Aznap este mindannyian különösen izgatottak voltunk. Minden hang a gitáron, minden egyes dobütés a jövőnk súlyát hordozta. 1989-ben, amikor a változás szinte tapintható volt a budapesti éjszakában, ez különösen igaznak tűnt. A város már készen állt az újjászületésre, hogy teret adjon a félelmeinknek és a még meg sem született álmainknak. Ebben a furcsa lebegő állapotban, ahol a múlt rendszer a maga rossz beidegződéseivel még épphogy lélegzett, de már ott vibrált a levegőben az újdonság ígérete, mi csak egy gimnáziumi zenekar voltunk, tele energiával és álmokkal. A nevünk – *B.I.Kisasszony* – alig jelentett többet a semminél, és mégis úgy éreztük, a világ minden lehetséges zaját mi hozzuk létre, legalábbis egy estére. A név ötlete Ivántól származott, aki '87 környékén javasolta Csabának, ha már a *Személyi Kultusz* nevet nem fogadtuk el. Az a zenekar feloszlott, Ivánból szerzetes lett, Csabából világosító, Ákos meg megcsinálta ezt a zenekart.

A klub egy eldugott kilencedik kerületi mellékutcában volt, ahol a házak között sűrű, nyirkos levegő kavargott, hideg, fullasztó páráként tapadva mindenre. Az épület nem volt több egy átlagos kopott homlokzatú régi bérháznál, amelynek mélyén a pinceklub rejtőzött – egy hely, ahol az este minden színe és zaja, minden titok és álom összefonódott. Az utcafény ide már nem ért le, pislogó lámpák vetettek remegő árnyakat a falakra. Az ablakok résein zene szivárgott ki, a mélyből lüktető ritmus vonzotta le az embereket. A falakat graffitik borították,

minden a változásról szólt. Ákos intézte ezt a fellépést, a lehetőség valóságos kincs volt számunkra.

Egy neves klub, ahol akkoriban minden alternatív zenekar megfordult. Nemcsak fellépni akartak itt a bandák, hanem részesei lenni a helynek, beszívni a füsttel és titkokkal telt levegőt, ahol elmosódott a határ ismert és kezdő előadók között. Hogy most mi állhattunk a színpadon, egy valódi koncertre készülve, egészen hihetetlennek tűnt.

Ez az este különös volt, most először léphettünk fel egy elismert underground zenekar előtt. Bizonyítási vágy feszült bennünk, a remény, hogy ha jól sikerül az este, előrébb léphetünk. Ez épp elég volt ahhoz, hogy minden mozdulatban, minden dalban ott vibráljon a feszültség. Nem azért csináltuk a zenekart, mert azt gondoltuk, hogy különösebben tehetségesek vagyunk. Eleinte még a két-három akkord lefogása is lehetetlen feladatnak tűnt. Inkább a hangszeres zene romantikája vonzott: a gondolat, hogy a gitár és a dob több lehet pusztán tárgynál. Kezdetben csak ügyesen forgatott kellékek voltak, kapuk, amelyeken át közelebb kerülhattunk a lányokhoz, a bulikhoz, azokhoz a tágasabb lehetőségekhez, amelyekről csak a zenén keresztül álmodhattunk. A mi amatőr gimnáziumi zenekarunk sosem csak a zenélésről szólt. Sokkal inkább arról, hogy legalább egy-egy éjszakára elhiggyük: az álmaink és a szabadság nem elérhetetlen illúziók.

A barátok lassan megtöltötték a klubot, és hamarosan ő is megérkezett – Kata. Napok óta készültem rá, hogy a koncert végén végre kimondom neki, amit hónapok óta szeretnék. Hosszú fekete haját lófarokba kötötte. Ahogyan keresztülsiklott a tömegen, a hajfonata ütemesen mozgott jobbra-balra. Emlékszem erre a jelenetre. A mennyezetről lógó izzók kék fénye megcsillant a haján, mintha egy álomszerű videóklip jelenetét nézném – pedig a zene akkor még csak bennem lüktetett. Kata nem velem járt egy iskolába, egy évvel idősebb volt nálam, Gábor, Ákos bátyja mutatta be a társaságnak. Eleinte csak ritkán bukkant fel a törzskocsmánkban, de ahogy egyre több időt töltött velünk, lassan közénk tartozott. Ott volt a külvárosi koncerteken, az első sorból hallgatta ügyetlen próbálkozásainkat, és mindig volt egy-két dicsérő szava. Néha még ötleteket is adott. Próbáltuk rávenni, hogy vokálozzon, de soha nem állt kötélnek. Nem mondta, miért utasítja el újra és újra – csak mosolygott.

Attila, a billentyűsünk, már a beállítás alatt alaposan belekóstolt a bár kínálatába, és kétségtelenül oldottabbnak tűnt, mint bárki más. A hangszere mögött állva ráérősen pötyögött, a saját világában létezett, ahol semmi sem szorította korlátok közé. Néha elgondolkodva bólintott, mintha egy felismerés villant volna fel benne, amit mi sosem érthettünk meg, majd újra rácsapott a billentyűkre, teljesen belemerülve a jelenbe. A háttérben néhány srác füves

cigit kínált, és mire a koncert elkezdődött, a zenekar minden tagja átérezte az éjszaka súlytalan szabadságát.

A koncert eleje gördülékeny volt, minden akkord erőlködés nélkül szólalt meg. A dobok mögött ülve igyekeztem kizárni a háttérzajokat, csak az ütemre, a lüktetésre koncentráltam, ami ebben a pillanatban mindennél fontosabb volt. A kezem izzadt, de minden ütés pontosan ott érte a bőröket, ahol kellett. A ritmus különös stabilitást adott, a lábdob ütemes mozgása egyetlen dologgá sűrítette a valóságot: tartani kell a tempót. A színpadon nem létezett bizonytalanság, egyedül itt éreztem úgy, hogy nem történhet semmi váratlan.

Az utolsó számunkat játszottuk a nagyjából húsz perces műsorunkból. A színpadot hirtelen vakító fény öntötte el, az addigi félhomály egy szempillantás alatt eltűnt, a klub füstös varázsa semmivé lett. A szervező valahonnan a színpad mögül bekiabált: *„Fejezzétek be, ennyi volt, lejárt az időtök.”* Ákos persze vitatkozni kezdett. Részeg volt, de még mindig magabiztos. Egyetlen percet kért, egy utolsó számot. A szervező hajthatatlan maradt. Még be sem fejezte a mondatát, amikor az est fő fellépőjének gitárosa, egy magabiztos, cinikus alak, szó nélkül az erősítőhöz lépett, és kihúzta Gábor basszusgitárját. Gábor arca megfeszült, az erősítő felé hajolt, hogy visszacsatlakoztassa a hangszert, amikor a másik egyetlen mozdulattal lefejelte.

Minden olyan gyorsan történt, hogy alig fogtam fel. Gábor hátratántorodott, orrából azonnal ömleni kezdett a vér. A közönség megdermedve figyelt, én pedig úgy éreztem, kiszakadtam a saját történetemből, képtelen voltam elhinni amit láttam. Kata azonnal ott termett mellettünk, előhúzta a kocsikulcsát, és felém intett.

– Gyere te is.

Mire igazán feleszmélhettem volna, már kint voltunk az éjszakai Budapest hűvös levegőjében. A város mozdulatlansága és csendje éles ellentétben állt a bennünk lüktető feszültséggel. A nyugalom most fájdalmasan valóságosnak tűnt, vészjóslónak ahhoz képest, ami odabent történt. A kocsiban próbáltam rendezni a gondolataimat. Kata vezetett, de közben fél szemmel Gábort figyelte, minden lélegzetét hallgatta, halkan suttogott neki, hogy megnyugtassa. A hátsó ülésről figyeltem tehetetlenül, ahogy Gábor próbálta megőrizni a tartását, miközben a vér lassan végigcsorgott az átizzadt pólóján.

A sürgősségi várójában a percek végtelennek tűntek. Gábort ellátták, mi pedig némán vártunk a neonfény rideg vibrálása alatt. Kata mellettem ült, közelebb, mint eddig bármikor. A jelenléte bénító volt, a szívem gyorsabban vert, és tudtam, hogy most kellene kimondanom azt, ami hónapok óta ott feszít belül. Már éppen megszólaltam volna, amikor hirtelen felállt, hogy kimenjen a mosdóba.

– Szeretlek... – szóltam utána, de olyan halkan, hogy még én sem hallottam igazán.

3. fejezet

Balatonszentgyörgyön minden megváltozott. A főváros nyüzsgése, a család és a barátok egyre távolabb kerültek. A sörszagú, füstös kocsmák, a hangos, káosz koncertek már csak fakuló emlékek voltak. Otthon maradtak az álmaim is, amelyek mindig is túl nagyok voltak, túl elérhetetlenek. Az elmaradt lehetőségek nem csupán eltűntek, hanem soha nem is léteztek igazán. A Bzmot már egy másik világ felé pöfögött velem.

A laktanya előtt álltam, különös érzés kerített hatalmába. A világ kitágult körülöttem, én pedig egyre kisebbnek és idegenebbnek éreztem magam benne. A házak, az eső áztatta utak egyre távolibbnak tűntek, mintha egy rossz videoklipet néznék az MTV-n, hideg hajnalon, egy átborozott éjszaka után. A szürke beton, a fekete vasszerkezetek, a por és a friss eső sűrű, komor atmoszférát vontak körém. Egy apró épület állt a hosszú betonkerítés közepén, körbezárva a jövőmet. A kopaszodó fák mögött három magas, szürke épület kontúrja rajzolódott ki – az új otthonom a következő egy évre. A november már mindent elmosott. A színeket, a formákat, a hangokat. Az időt is.

Többen álltunk a kapu előtt ugyanazzal a bénító bizonytalansággal, de kevesen lehettek annyira magányosak, mint én. A bevonulók többségét elkísérték a szeretteik – barátnők, szülők búcsúzkodtak, könnyes ölelések és remegő mosolyok között. Néhány anyát a fiuk próbált vigasztalni, de a tekintetük elárulta, hogy ők maguk is bizonytalanok, csak kevésbé merték kimutatni a félelmüket. Egy srác egyetlen mozdulattal háritotta el anyja utolsó simogatását. Ahogy néztem ezeket a jeleneteket, a magány egyre erősebben nehezedett rám. Egyedül érkeztem. Senki sem jött velem, senki sem búcsúzott tőlem a kapunál. Én kértem, hogy ne kísérjenek el, azt hittem, így könnyebb lesz, talán megúszhatom az elkerülhetetlent. De a laktanya rideg kapuja egyértelművé tette: innen nincs menekvés, nincs visszaút.

Lépteink monoton dübörgése visszhangzott a betonon, ahogy átléptünk a kaput, amely mögött ismeretlen világ vár ránk. Csak egy dolog volt biztos, mostantól mindenki új névvel, új sors szerint, egy új rendben fog élni. Az ajtó bezáródott mögöttünk. A laktanya rideg folyosóin, a fakó fények alatt lezárult egy fejezet, anélkül hogy valaha is igazán elkezdődött volna. A falak fakón magasodtak, a szürkés-kék csempéken mély repedések húzódtak végig, akár be nem gyógyuló sebhelyek. A festék rég megadta magát, foltokban hámlott le, a levegőt áthatotta egy fojtó, állott szag. Az épület, maga is belefáradt abba, hogy évtizedek óta ugyanazokat a szorongásokat, ugyanazokat a rémálmokat hordozza magában.

Az eligazítás alatt zsibbadás futott végig rajtam, a testem egyetlen feszült izommá merevedett. A szabályokat monoton, gépies hang sorolta, ridegen, érzéketlenül. „*Fodrász, orvos, beosztás.*” A hang gazdája, egy megfáradt rangidős tiszt, kegyetlen tekintettel pásztázott végig rajtunk. Visszafojtott lélegzettel hallgattam, minden szó mázsás súlyként nehezedett a mellkasomra, mélyebbre szorítva a bennem növekvő rémületet.

– Hosszú a haja – jegyezte meg egy idősebb katona, vállapján annyi csillaggal, hogy rögtön tudtam, ebből nem származhat semmi jó.

Ekkor tűnt fel Laci. A sor végén állt, kissé elhúzódva a többiektől, fiatal arca egyszerre ismerős és mégis furcsán idegen. Felismertem, de a gimnáziumi emlékek már csak fakó lenyomatok voltak. Lacival nem voltak közös emlékeink, mindig kívül maradt a körünkön, sosem lett igazán a barátunk, és vele beszélgettem a legkevesebbet az osztályból. Eszembe jutott, ahogy a gimnáziumban az iskola parkolójában állt a motorja mellett. Mindig Simsonnal jött, sosem viselt bukósisakot, sebezhetetlennek hitte magát. De volt egy nap, amikor mégis feltette – csak mert szemerkélt a tavaszi eső. Aznap történt a baleset. Egy autó nem adta meg az elsőbbséget, és ő egyenesen a motorháztetőbe csapódott. A bukósisak mentette meg az életét. Onnantól kezdve óvatosabb lett.

A fodrászhoz már együtt léptünk be. Kiválasztottak, mert a hajam túl hosszú volt, és itt senki sem léphetett be az új életébe anélkül, hogy maradéktalanul igazodjon az előírásokhoz. Az egész helyzet abszurdnak tűnt, annyira, hogy már semmit sem éreztem. A fodrász dühös mozdulatokkal vágta le a hajamat, mintha személyes sértés lett volna számára, hogy ott vagyok. A szabadság utolsó jelképe egyetlen mozdulattal hullott a földre, egy kupac jelentéktelen tincsként.

Az orvosi vizsgálat maga volt a rémálom. Szűk folyosóra tereltek minket, minden ajtó mögött újabb kiszolgáltatottság várt. Ahogy haladtunk előre, egyre inkább úgy éreztem, hogy nem vagyunk többek átvizsgálásra váró állatoknál, akiket sorra mérnek, minősítenek a vágóhíd előtt. Egy fehér köpenyes orvos fáradt arccal, gépiesen végzett velünk, a vizsgálat személytelen és sietős volt. Egyetlen szót sem szólt, csak tételek voltunk egy listán, amit ki kell pipálnia. Nem tudtam, a szorongás vagy a kimerültség miatt remegek-e jobban, de ahogy Laci mellett álltam, megnyugtató a tudat, hogy nem vagyok teljesen egyedül.

Az este sötéteje lassan rátelepedett a folyosóra, a neoncsövek bizonytalanul pislákoltak, kimerülten ebben a kegyetlen világban. Csak ketten maradtunk, Laci és én. Már csak egyetlen lépés volt hátra, de mindketten éreztük, hogy ez több egy ajtónál. Egy határvonal, amelyen átlépve már semmi sem marad ugyanolyan. Az ajtó előtt állva a feszültség egyre elviselhetetlenebbé vált. Laci rám nézett, és azt mondta, menjek be előbb, de egy láthatatlan

erő visszatartott. Inkább én biztattam őt, hogy lépjen előre. Tudtuk, hogy ez csupán halogatás, a sorrend semmin sem változtat, mégis mozdulatlanul álltunk. Végül én léptem be elsőként.

Az ellátó századhoz osztottak be. Később kiderült, én jártam jobban, de akkor még fogalmam sem volt róla. Nem sejthettem, milyen hónapok várnak rám, hogyan épül be észrevétlenül a mindennapjaimba a rendszer, a szabályok, a monotonitás.

4. fejezet

Ha valaki megkérdezné, melyik volt életem legönfeledtebb éve, gondolkodás nélkül rávágnám: 1989. Az az év tele volt a fiatalság friss ízével, amikor tizenhét évesen még semmi sem nehezedett igazán a vállamra. Nem nyomasztottak külső elvárások, csak azok, amelyeket magamnak tűztem ki kamaszos naivitással és fékezhetetlen lelkesedéssel. Az érettségi, amellyel a tanárok előszeretettel riogattak, még távoli, ködös pont volt a jövő horizontján. Én viszont már akkor felnőttnek és teljesen önállónak hittem magam. Azt képzeltem, hogy a világ tárt karokkal vár, hogy egyetlen lépéssel meghódíthatom, hogy az álmok és a valóság közötti határvonalat egyedül én szabom meg.

A nyaraló, ahol összegyűltünk, Gyufa szüleinek eldugott menedéke volt Gödrösön – egy régi, vastag falú ház, amelynek apró repedéseit már rég benőtte a méregzöld borostyán. A terasz deszkái a hőségben halkán nyikorogtak, és ha csendben maradtunk, hallani lehetett a padláson motozó egereket. Akkoriban ez a hely nem csak egy ház volt, számunkra ez jelentett mindent. Öten utaztunk le vonattal, Ákos, Gábor, Gyufa – akinek beceneve részben a Gyula névből származott, de sokkal inkább utalt szálfavékony alkatára és lángoló vörös hajára - és Dávid, egy osztálytárs, aki régóta velünk lógott. A csapatunk szorosan összetartott, mindig tudtunk röhögni a saját hülyeségeinken. A zenekar mindent háttérbe szorított. Legalábbis így hittük. De az igazi összetartó erő nem a közös zenélésben volt, hanem abban a különös, megfoghatatlan érzésben, hogy ez az időszak egyszeri és megismételhetetlen.

Májusban lépett fel a *The Cure* a *Kisstadionban*, és bár mindannyiunkra másképp hatott, egy dologban egyetértettünk: olyanok akartunk lenni, mint ők. A hajamat *Robert Smith* miatt kezdtem növeszteni, és bár a fürtök sosem álltak úgy, ahogy kellett volna, büszkén viseltem. A pincében elpróbált minden hang egy lépéssel közelebb vitt ahhoz az álomhoz, hogy egyszer mi is egy nagy színpadon álljunk. Attilaék pincéje volt a próbahelyünk, alacsony mennyezetű, dohos helyiség, ahol a por sosem ülepedett le teljesen, és a neoncsövek fénye különös árnyakat vetett a falakra. Néha órákig csak zajongtunk, máskor egy-egy szám szinte magától összeállt. Azon a nyáron a *The Cure* szólt minden akkordunkban.

Gödrösön azonban egy időre magunk mögött hagytuk a zenét. A napjaink inkább az apró szabadságpillanatok köré szerveződtek. Délelőtt lustán ébredtünk, kitártuk a nyaraló régi, súlyos faajtáját, és hagytuk, hogy a napsütés beleégjen a szemhéjünk mögé. A boltba csak sörért és egy kis harapnivalóért mentünk, aztán a strand felé vettük az irányt. Nem voltak nagy terveink, és ez így volt tökéletes. Kata érkezése különös kettősséget hozott. Még ha nem is néztem rá, éreztem a vibrálását. Az a fajta lány volt, akinek a nevetése betöltötte a teret, és minden mozdulata könnyedén, magától értetődően illeszkedett a környezetéhez. Persze hogy szerelmes voltam belé. De a bátorságom, hogy ezt kimondjam, mindig elillant, ahogy legutóbb is, a baleseti sebészen, a Mező Imre úton. Inkább csak figyeltem, ahogy Gábor próbálja megnevetetni, és magamat győzködtem, hogy ennek semmi jelentősége. Csupán a nem várt kedvességet akarja meghálálni, amit a betört orra miatt Katától kapott.

Az esték mindig a parton értek véget. A csillagok alatt, a hullámok halk morajlása mellett ittunk és nevettünk. Részegen futottunk a vízbe, labdát dobáltunk a sötétben, és nem törődtünk semmivel. A mélység sem riasztott, pedig utólag belegondolva, nem egyszer játszottunk az életünkkel. Akkor azonban mindez vakmerőségnek tűnt, de meggyőztük magunkat, hogy velünk úgysem eshet baj.

Dávid egy ponton, talán hogy bizonyítson, talán csak mert a pillanat hevében jó ötletnek tűnt, egyetlen húzásra megivott egy egész üveg *Trois Tours*-t. Az olcsó brandy eltűnt a torkában, mi pedig először csak nevettünk, ahogy vörös fejjel, könnyes szemmel, remegő kézzel letette az üveget. Diadalittas mosoly ült a szája szélére. Megtapsoltuk, hátba veregettük, mintha ettől többé vált volna.

A hangulat észrevétlenül változott meg. Dávid egyre csendesebb lett. Már nem nevetett, nem szólt közbe, csak ült kissé előregörnyedve, a homlokán verejték csillogott. Azt hittük, csak a pia dolgozik benne, a szokásos körök, pár perc csönd, majd jön az újabb lendület, a harsány megjegyzések, a részeg bölcsességek. De ez most más volt. Tekintete kiüresedett, arca egyre sápadtabb lett. Amikor Ákos bedobott egy viccet, Dávid csak üresen meredt maga elé.

– Hé, haver, jól vagy? – kérdezte Gyufa, és óvatosan vállon veregette.

Dávid nem válaszolt. A lélegzete akadozott, a mellkasa szabálytalan ütemben emelkedett és süllyedt. A pánik hirtelen tört rá. Kata térdelt le először mellé, a hangja erőltetett nyugalmat sugallt.

– Dávid, figyelj rám, tudsz beszélni?

Semmi reakció. Gábor az ingével kezdte legyezni, abban bízva, hogy a langyos nyári levegő segít rajta.

– Hívjunk mentőt – mondta Ákos, de a hangjában ott bujkált a bizonytalanság.

Egymásra néztünk. Egyetlen szempillantás alatt végigfutott rajtunk a gondolat, amit egyikünk sem mert kimondani. Aznap este rengeteg füvet szívunk, és nem tudtuk, Dávid csak a pia miatt lett-e ennyire rosszul. Ha mentőt hívunk, azzal kinyitunk egy ajtót, amely mögött hatóságok, szülők és következmények várnak ránk.

– Várjunk még egy kicsit – szólalt meg Gyufa. – Mindjárt jobban lesz.

Csak ültünk körülötte, néztük, ahogy a feje előrebukik, a keze erőtlenül hullik az ölébe. A csillagok ugyanúgy ragyogtak felettünk, a víz változatlanul mosta a partot, de mi már nem neveltünk. A feszültség tapintható volt, mégsem mertük kimondani, hogy félünk. Nem tudtuk, mennyi ideig ültünk így, várva, hogy a helyzet magától megoldódjon.

Aztán Dávid megmozdult. Felnézett ránk, kábán pislogott, majd lassan felemelte a kezét és végigsimított az arcán.

– Mi van? – kérdezte rekedten.

Egymásra néztünk, senki sem tudta, mit mondjon.

Reggel Dávid ugyanúgy ébredt, mint bármelyik másik napon, mi pedig próbáltuk visszahozni azt a könnyedséget, ami előtte természetesnek tűnt. A nevetések azonban már nem voltak ugyanolyanok. Egy apró repedés jelent meg a gondtalan nyár burkán, és bár senki sem mondta ki, mindannyian éreztük, hogy valami végérvényesen megváltozott.

Az utolsó éjszakán Kata mellettem ült a parton. A többiek kicsit távolabb nevettek, de mi csendben maradtunk. Nem szóltam, csak figyeltem az arcát, ahogy beleolvad a csillagok halvány fényébe. Talán megérezte, amit mondani akartam, felém fordult, tekintete várakozó volt. Ekkor Ákos kiabált felénk a sötétből valami jelentéktelen hülyeséget. Kata felkapta a fejét, elnevette magát, és visszaszólt. A pillanat elillant, mielőtt bármit tehettem volna. Ismét csalódást okoztam magamnak, sokadszor és nem utoljára.

Ez a nyár akkor nem tűnt különlegesnek. Egy hét volt csak a sok közül, amit a barátaimmal töltöttem – nevetésekkel, vitákkal, álmodozással. De visszagondolva, már látom, hogy minden benne volt, ami valaha is számított. Az első félszeg próbálkozások, hogy valaki igazán megértsen. A lopott pillantások, amikből többet akartam kiolvasni, mint amit valójában jelentettek. Kata mosolya, ami egyszerre adott reményt és ejtett kétségbe. Az a fojtott csend, amikor Dávid a konyak után mozdulatlanul feküdt, és mi csak egymásra néztünk, némán osztozva egymás félelmében. A sörök fölött folytatott beszélgetések, amelyekből semmi komoly nem lett, mégis úgy tűnt, a világ legfontosabb dolgairól beszéltünk. Az éjszakai fürdés a Balatonban, amikor a hideg víz kiélesítette az érzéseinket, és a messzeségben

derengő fények magukban hordozták a végtelenség ígérését. A reggelek, amikor a nap első sugarai betörték a nyaraló redőnyeire, és különös, álomszerű bizonyosság töltött el, hogy ez sosem ér véget.

A Gödrösön töltött napok mélyen belém égtek. Kata nevetése, ahogy a vízparton ülve homokot szórt a lábára, Gábor ügyetlen tréfái, amelyek mögött ott lappangott egy tiszta, ösztönös öröm. Az éjszaka, amikor a csillagos ég alatt olyan csend lett, hogy még a saját gondolataimat is hallottam. Azok a nyári esték egy másik élet darabjai voltak, egy olyané, amelyhez már nem nyúlhatok vissza, bármennyire is szeretném. Csak az emlékek maradtak, makacsul és elevenen, magukba zárva egy darabot belőlem.

5. fejezet

Az idő másképp telt a laktanyában. Minden óra elnyúlt, a napok pedig egyetlen szürke folyamként hömpölyögtek, amelyben nehéz volt kapaszkodót találni. Az első hetekben a rideg rutin, a parancsok és a szabályok elfojtották a gondolataimat. Aztán lassan kiismertem a rendszert, és megtanultam kihasználni a lehetőségeit. A bizonytalanság háttérbe szorult, ahogy egyre inkább felvettem a környezet ritmusát. Az eligazítások, a reggeli sorakozók, az állandó fegyelem a mindennapok részévé váltak. Megszoktam a hideg folyosókon kopogó bakancsok visszhangját, a neonlámpák vibráló fényét, a félig kiégett csövek sercegését és kattogását – hangokat, amelyek örökre beégtek az emlékeimbe az unalmas éjszakai szolgálatok alatt.

Az írnoki pozíció egyszerre jelentett előnyt és kihívást, egy kiváltságot, amelyet nemcsak megszerezni, hanem megtartani is tudni kellett. A századirodában dolgoztam: a kopott íróasztalon akták, ceruzacsonkok és gyűrött papírok heverték egymásra halmozva, rendezetlenül. Az írógép monoton kattogása lassan háttérzajjá vált, miközben Balla hadnagy egy újabb jelentést diktált. Alig néhány évvel volt idősebb nálam, de a magabiztossága és határozott fellépése világossá tette, hogy ő irányít, nem csupán a rangjából fakadóan. Könnyen kijöttem vele. Nem az a fajta tiszt volt, aki mindenáron éreztetni akarta a hatalmát, ha rendesen végeztem a dolgomat, békén hagyott. Néha még egy-egy elismerő félmondat is elhagyta a száját, ami ebben a közegben többet jelentett, mint bármilyen hivatalos dicséret.

– Írd csak bele, hogy a hétvégi eltávok rendben vannak – mondta egy nap, miközben az asztalára támaszkodva átfutotta a század jelentését.

– Az öregek kérése? – kérdeztem.

– Majd meglátjuk. Egyelőre tartjuk a beosztást.

Tudtam, mit jelent ez, nem akarta azonnal elutasítani őket, de engedni sem. Balla mindig tudta, hogyan egyensúlyozzon. Éppen annyi mozgásteret hagyott a katonáknak, hogy ne zúgolódjanak, de közben szilárdan kézben tartotta a rendet.

Az írnoki pozíciónak megvoltak a saját előnyei. Nálam futottak össze az eltávkérélmek, ami miatt mindenki igyekezett jó viszonyt ápolni velem. A kantinban gyakran csúszott elém egy szendvics vagy egy csoki. Alkoholt ugyan nem árultak, de az öregek mindig találtak módot arra, hogy néhány doboz sört vagy egy üveg vodkát becsempésszenek. Egy doboz cigarettáért már én is hozzájuthattam ezekhez, és alkalmanként megkínáltam néhány embert, hogy megőrizsem a kiváltságos pozíciómat.

A konyhások külön szövetséget alkottak. Ha este malacot sütöttek, előre szóltak, és mehettem falatozni. A legjobb surranót kaptam a raktárosokról, válogathattam, melyik nem töri fel a lábam, míg a többieknek az jutott, amit kiosztottak. Tudtam, hogy mindez csupán az írnoki pozíció adta előny, de azt is, hogy pusztá szerencse kérdése volt. Ha Laci lép be először azon az ajtón, most ő ülne a helyemen, én pedig valahol a tűzerek között lennék, a poros gyakorlótéren, egy tarack mellett. Gyakran eszembe jutott ez a lehetőség, és furcsamód megnyugtató volt a sors kiszámíthatatlansága. Ugyanonnan indultunk, mégis a laktanya két ellentétes végére sodródtunk.

A reggeleket az ezrednél kezdtem, minden nap vittem a századnaplót ellenőrzésre. Az irodai munka része volt ez is, de különös feszültséget éreztem, amikor először beléptem a zászlóalj parancsnokához. Babos Lajos századost a híre már megelőzte, sokat hallottam róla, de ez volt az első alkalom, hogy szemtől szemben találkoztunk.

Első ránézésre barátságosnak tűnt, túlon túl is annak. Már messziről feltűnt, a hibátlanul feszes egyenruhája, egy tökéletesen megformázott szobrot láttam magam előtt. Kedvesen megszólított, érdeklődött, hogy érzem magam, milyen a század élete. Látszólag figyelmesen hallgatta a válaszaimat, apró bólintásokkal jelezte, hogy minden szavam számít. Pontosan tudta, hogyan teremtsen olyan légkört, amelyben az ember hajlamos többet mondani, mint akart.

– Fontos, hogy mindenki megtalálja a helyét. Az írnoki poszt komoly felelősséggel jár. Nélkülük összeomlana az egész rendszer – mondta olyan hangsúllyal, mint aki valóban komolyan gondolja, majd hozzátette: – Látom, a nadrágja nincs rendesen betűrve a bakancsba. Egy írnoctól elvárom, hogy példamutató legyen. Az apróságokon múlik a fegyelem.

A torkom elszorult. A hangja továbbra is kedves maradt, nem élesen bántó, mégis nyugtalanító volt. Egyszerre biztatott és figyelmeztetett. Nem mondott többet, elengedett, de

ahogy visszasétáltam a századhoz, nehéz nyugtalanság kavargott bennem — megnevezhetetlen feszültség, ami lassan szétáradt, és nem engedett.

– Találkoztam Babos századossal – kezdtem óvatosan az irodában.

A hadnagy arca azonnal megváltozott. Az izmai megfeszültek, alig érezhető feszültséget láttam rajta.

– Beszélgetett velem, kedvesnek tűnt – folytattam, várva a reakcióját.

Balla nem válaszolt rögtön. Egy ideig mozdulatlanul ült, az ujjával halkán dobolt az asztalon, mérlegelte, mit mondjon. Végül felnézett, és halkan, de határozottan csak ennyit mondott:

– Babosra figyelj oda. Ő mindig kedves...

Aznap este a kantinban Miki, egy öreg pesti katona ült mellém. Miközben a félhomályos helyiségben lassan kortyolgattuk egy üveg meleg Amstelt, megemlítettem neki Babost.

– Bab? – nevetett fel. – Ismered a sztoriját?

Megráztam a fejem.

– Tudod, nem túl okos, de elképesztően ügyes, ha arról van szó, hogy másokon átlépjen. Ezért hívják Babnak.

– Ezért hívják Babnak? – kérdeztem, értetlenül.

Miki vigyorogva bólogatott.

– Igen, mert olyan, mint a mesebeli babszem. Ha egyszer elülteted, gyökeret ver, felkúszik mindenre, behálóz mindent.

Elnevette magát.

– Babos is ilyen. Mindenhol ott van, nem ereszt, soha nem tudsz tőle szabadulni. És valahogy mindig ő jön ki jól mindenből.

Miki hátradőlt a székében, az üveget lassan forgatta az ujjai között.

– Ne hagyj, hogy a mosolya megtévesszen – folytatta. – Nem az a típus, aki nyíltan konfrontálódik. Ő a háttérben mozgatja a szálakat, pletykákon és intrikákon keresztül ér el mindent. Ha valaki rosszkor rosszat mond, Babos gondoskodik róla, hogy annak következménye legyen. Persze úgy, hogy közben mindenkinek azt mutatja, ő csak segíteni próbált.

Miki egy mélyet sóhajtott, majd belekortyolt a meleg sörbe.

– Babos olyan, mint a lassan szoruló hurok – mondta végül. – Meghallgat, bólogat, elhitei veled, hogy számít a véleményed, aztán egy mozdulattal meghúzza a csomót. Senki sem bíz benne, mindenki tudja, hogy jobb nem ujjat húzni vele.

Miközben hallgattam, egyre erősödött bennem az érzés, hogy Babos nem véletlenül szólt rám a nadrágom miatt. Talán egy apró figyelmeztetés volt, egy próba, hogy lássa, hogyan reagálok. Nem a nadrág számított, hanem az, hogy felfogom-e a jelzést.

Ahogy visszasétáltam a körletbe, azon töprengtem, vajon meddig maradhatok észrevétlen Bab figyelő tekintete előtt, és milyen árat kell fizetnem, ha egyszer az útjába kerülök. Az ilyen emberek sosem véletlenül cselekszenek, és nem felejtene. Csak vigyáznom kellett, hogy ne kerüljek túl közel hozzá – ahogyan az ember is kordában tartja a bab kúszó indáit, mielőtt befonná az egész kertet.